

Zahraníční stáž v Zambii

2. 2. 2017 – 2. 5. 2017

Magdalena Tkadlečková (3.SPV), Lucie Vrbová (3.SPV)

Než opustíte Českou republiku

Před odjezdem je nutné vyřídit si pár důležitých věcí. Jako je cestovní pojištění, které vám zřídí buď škola, což pro nás bylo jednodušší, nebo je možnost zajistit si pojištění individuálně. To je ale dobré zařizovat až po koupi letenky, kdy víte přesné termíny odletu a návratu.

Další z důležitých věcí je očkování. To je dnes možné obstarat v různých očkovacích centrech (což je poměrně drahé) nebo v jakékoli nemocnici na infekčním oddělení. V Českých Budějovicích to nejvýhodněji vyšlo v nemocnici. Kde nám na doporučení předchozích stážistek paní doktorka Šípová poradila a vysvětlila vše nutné. Některá očkování jsou totiž pouze na doporučení a záleží tedy na vašem uvážení, zda je podstoupíte. Očkování jsme v podstatě začaly řešit jako jednu z prvních věcí, když jsme se o přijetí na stáž dozvěděly. Je dobré začít včas, protože mezi sebou musí mít očkování nějaký časový rozestup. Pro nás stačila hepatitida A, žlutá zimnice a břišní tyfus. Ostatní očkování je na vašim vlastním uvážení či doporučení doktorky. Může se stát, že v určité době může v Zambii propuknout epidemie některé nemoci a o tom už vás bude paní doktorka informovat, protože se velice dobře orientuje v aktuální situaci.

Jak jsme se před odjezdem dozvěděly, Lusaka není malarická oblast, a tak jsme si antimalarika nepořizovaly. Ale je dobré, je mít preventivně v lékárnice. Nebo se dají v Lusace sehnat v každé lékárně. Jsou poměrně drahé. Co se týče hmyzu a komárů, záleží, v jakém období v Lusace budete. Nás tolik hmyz nezlobil, ale repelenty jsme čas od času využily a v noci jsme pro jistotu spaly pod moskytiérou.

Co se týče letenky, určitě je to také jedna z věcí, kterou je dobré shánět na začátku. Stipendium vám ale nepříjde hned. Proto jsme si ji pořídily z vlastních peněz, dokud byly cenově relativně dostupné. Existuje spousta portálů, kde shánět letenky. My jsme nakonec zvolily Student Agency, který nás v té době vyšla nejvýhodněji. Letěly jsme z Vídně a měly jsme jeden přestup v Dubaji. Celá cesta proběhla naprosto v pořádku. Koordinátorku Vendulu je lepší informovat o termínu příletu do Lusaky co nejdříve. Občas nebylo lehké se s ní spojit. Nepočítejte s tím, že pro ní budete prioritou. Pokud vás na letišti nevyzvedne, měla by sehnat někoho, kdo tak učiní. Nás vyzvedával její bývalý manžel. Ukázal nám, kde budeme bydlet a pomohl s výměnou peněz a zakoupením zambijské SIM karty. Rozhodně si ale nepořizujte AIRTEL, to je totiž jeden z nejnevýhodnějších operátorů. To jsme se ale bohužel dozvěděly až ke konci pobytu.

Před cestou je také potřeba si vyměnit české koruny na americké dolary, které nesmí být starší než rok 2006. Ty si v Lusace vyměníte za zambijskou kwachu. Bohužel kurz stále stoupá, a tak bylo v Zambii poměrně drahé. Jedna česká koruna je aktuálně přibližně 2,6 kwachy. Ale to se stále mění.

Co přibalit do kufříku

Pro jistotu je lepší si většinu potřebných věcí přivést, než je hned na začátku shánět na místě. Jak nám již doporučovaly předchozí stážistky, určitě je dobré si přibalit ešus, přibory a hrneček. Dobré je si přibalit šňůru na prádlo. Tu jsme neměly, a tak jsme oblečení sušily na obvazech. První polovinu pobytu jsme si praly v ruce, pokud tekla voda. Takže nějaké cestovní prací prášky

rozhodně nejsou k zahození. Co se týče celkové drogerie a kosmetických výrobků, to je zde velice drahé. My jsme naštěstí měly zásoby sprchových gelů a šamponů z domova. Opalovací krém je další nezbytnou věcí. Spacák je samozřejmostí. My jsme ho tam i se spoustou dalších věcí včetně oblečení nechaly dětem, hlídačům a obyvatelům Chibolye.

K jídlu si doporučujeme vzít nějaké instantní polévky, sušenky, čokoládu, bonbony. A to hlavně pro děti, které vám budou nesmírně vděčné. Pokud jste milovníky kávy či čajů, určitě přibalit do kufru.

Na nějaké kuchařské umění moc nebyl čas a ani vhodný prostor. Ve Njovu vám ale určitě rádi uvaří Nshimu s rybou či zeleninou. V Zambii jídlo nikdy neodmítejte, je to velmi nevhodné. Na oplátku jsme pracovníkům usmažily bramboráky, které jim velice chutnaly.

Co se týče obchodů a nakupování, seženete zde v podstatě suroviny, jako u nás. Ovšem jak jsme již zmínily někdy za ne moc přijatelné ceny. Nejlevnější obchod zde byl Shoprite, který se bohužel nacházel až v centru. Pokud budete ubytovaní na stejném místě jako my, tak zde k dispozici bude pouze Pick n Pay.

Doporučení a upozornění

Důležité upozornění hned po příletu. Na letišti je potřeba říct, že jste turisté a vůbec se nezmiňovat o nějaké stáži. Jinak by vám automaticky přidělili byznys visa a další měsíc při prodloužení by po vás chtěli nemalou finanční částku. My jsme se bohužel do takové situace dostaly, protože nás nikdo před tím nevaroval.

Co se týče výběrů z bankomatů, je v podstatě jedno, jakou kartu máte. S Visa kartou si vyberete všude, ale my jsme se obešly i s Mastercard. Výhodnější je platit v ochodech kartami. To už se dalo v podstatě již skoro všude. Nemusíte alespoň platit poplatek při výběru, který se pohybuje od 100 do 180 korun.

Doporučujeme neoblékat se vyzývavě, zbytečně na sebe neupozorňovat krátkými sukněmi, kraťasami či výstřihy. Mohlo by se vám také stát, že na vás na ulicích budou pokřikovat, že jste nevhodně oblečeni aj. Už jako „muzungu“ (běloši) budete středem pozornosti. Proto je lepší se chováním zaintegrovat do místní společnosti, i když to nebude lehké, protože pro všechny budete stále bělochy, co se mají lépe a mají peníze. Dávejte si pozor na věci. Při cestě do Njovu doporučujeme bezpečnostní pás, který se dá pod oblečení připnout na tělo. Stalo se nám například, že nám po cestě nějaký muž rozepnul z boku kabelku. Naštěstí jsme si toho všimly a v taškách nikdy nic cenného nenesily. Batohy nedoporučujeme vůbec. Tam se každý dostane velice snadno, než cokoli postřehnete. Také si budete muset zvyknout, že denně budete vysvětlovat, že nevyděláváte a jste studenti. Protože nebude den, kdy by vás někdo nežádal o peníze, jídlo, cokoli.

Stejně jako předchozí kolegyně i vás upozorníme na focení. Pokud budete chtít cestou do práce něco či někoho fotit, dávejte si pozor. My jsme se často ptaly, protože ne každému se to popravdě líbilo.

Co vzít pro děti

Pro děti určitě přivezte spoustu bonbónů. Snažte se je dětem postupně při pobytu rozdávat ale samy, protože když je necháte v kanceláři, některý z lektorů si je rád odnese domů. Sice jich nikdy nebude pro děti dost, ale mají z toho opravdu Vánoce. My jsme jim občas nakoupily něco malého k jídlu či ovoce. Když to tam vidíte, raději si opravdu sáhnete hluboko do kapsy, ale rozhodně toho nikdy nebudete litovat.

Děti ocení i všelijaké hry. (pexesa neberte, těch mají spoustu) Ale určitě nějaké vzdělávací hry, skákací gumu, karty. Jednoduše co vás napadne. Klidně dětské časopisy a knížky v angličtině. Těch je ve Njovu velký nedostatek. Pastelky, propisky, sešity. My jsme vezly například i badminton, plyšáky či barbíny pro nejmenší.

Ubytování

Je pravděpodobné, že budete ubytováni v Liberty Living Boarding House, určený pro studenty. My jsme takové štěstí neměly, protože kolej byla plná, a tak jsme se ocitly na zahradě koordinátorky ve velmi neprostorné budce, která byla plesnivá od podlahy až

po strop. Nájem by se měl ale vždy pohybovat kolem 1000 ZMK.

Náš “domek” měl dvě malé místnosti, jednu jsem sdílela s kolegyní, kde jsme spolu i spaly na jedné proležené posteli. Pokud nejste žádné křehotinky, určitě vás nic nerozhodí. Koupelnu jsme používaly společně s hlídači domu, kde dost často voda netekla, a když, tak jen studená. Což při teplém počasí přišlo vhod. Budete si také muset zvyknout na pavouky a šváby, kteří budou chtít místnosti sdílet s vámi. Pokud jsme chtěly do kuchyně, musely jsme přes zahradu do domu koordinátorky, ale z hygienických důvodů jsme si raději vařily velmi zřídka.

Určitě se v Zambii nenechejte ničím odradit, nakonec uvidíte, že se přes tu krásu, milé obyvatele a úžasné děti přenesete přes všechno.

Doprava

Cestou do Njovu se nikdy nebudete nudit. Jezdí se malými autobusy, do kterých se vejde 20 osob, mezi kterými se budete pořádně mačkat. Jedna cesta nás stála vždy 7 ZMK. Dále jsme pokračovaly pěšky, abychom ušetřily. První den vám cestu určitě ukáže někdo z organizace, potom už si budete muset poradit samy. Ale každý vám vždy bude nápomocný a rád poradí.

Jezdit se zde dá i taxíky, na které si tu hraje opravdu každý. Je to ale dražší a vás jako turistům to bude stát ještě víc. Dá se ale také smlouvat.

Jelikož je Zambie kolonií Velké Británie, jezdí se zde na levé straně. To jsme si i my mohly vyzkoušet. Nakonec jsme ale skončily s propíchlou pneumatikou.

Až se dozvíte, odkud budete vyrážet na cestu do práce, vždy hledejte autobus do Lima Tower nebo jednoduše town. Kondaktoři, kteří vybírají v autobuse peníze, vždy vyvolávají města, kam zrovna jedou. A pokud nevíte, ptejte se.

Výlety

U výletů záleží jak na tom budete s rozpočtem. Některé výlety byly poměrně nákladné. Ale některá místa určitě stojí za to navštívit. Nikdy nevíte, kdy se do Zambie znovu podíváte.

Livingstone – rozhodně doporučujeme navštívit. My jsme na tento výlet jely až na přelomu 2. a 3. měsíce. Na doporučení jsme byly ubytovány v back packeru Nyembe Kaoma, kde jsme spaly v útulném pokoji a v koupelně tekla i teplá voda. ve stanu. V Livingstonu je to jedno z nejlevnějších míst k ubytování, i když není úplně v centru. Hodně peněz jsme projezdily taxíky. Zde jsou nejnavštěvovanější Viktoriiny vodopády, což je ohromný zážitek. Když zaplatíte 100 ZMK, máte krásný výhled jak ze Zambie, tak ze strany Zimbabwe.

Je zde i spousta lákavých adrenalinových zážitků určených výhradně pro turisty, proto tomu odpovídají i ceny. V oblasti se také pohybuje spousta Baboonů. Nikdy před nimi nejezte. Nám se stalo, že si samy vlezly do kabelky a odnesli si lahev s pitím a pytlích s buráky.

V Livingstonu je také možnost navštívit národní park se zvířaty, **Big 5** (místo, kde se dá procházet se lvy či jezdit na slonech, opět ale velice drahá záležitost. My jsme zde navštívily **Mukuni village**, největší vesnici v Zambii.

Muzeum v Livingstone – každý nám doporučoval ho navštívit, ale jelikož nejsme moc na chození po muzeích a raději jsme šly do přírody, nenavštívily jsme ho

Kafue National Park – čtyři hodiny vzdálené místo od Lusaky, nejlevněji vám vyjde cesta autobusem a ubytování v kempu Mayukuyuku. Hlavně nejezděte do města Kafue, kde žádný park nenajdete :D Podle místních je nejlepší období pro návštěvu safari summer season – srpen, září, říjen a listopad.

Za víkend v Kafue NP a Chaminuce společně se vším všudy jsme utratily asi 2000 ZMK.

Munda Vanga – botanická zahrada společně s malou Zoo přímo v Lusace, ale zde nás nic moc neuchvátilo.

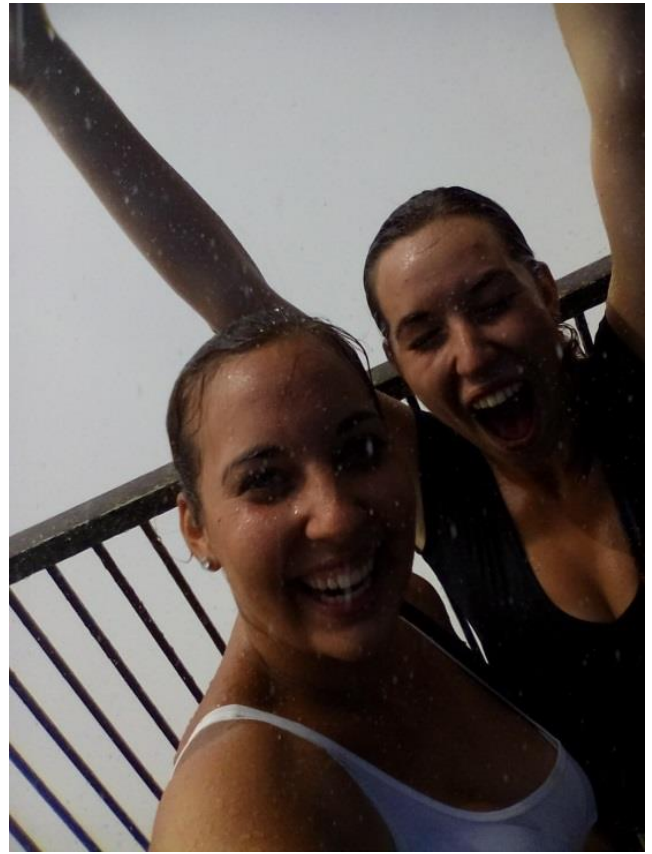
Siavonga – Kariba lake – zde jsme strávily celý víkend v nádherném resortu, kde jsme se koupaly v jezeře. Pro výskyt krokodýlů se nedoporučuje plavat moc daleko.

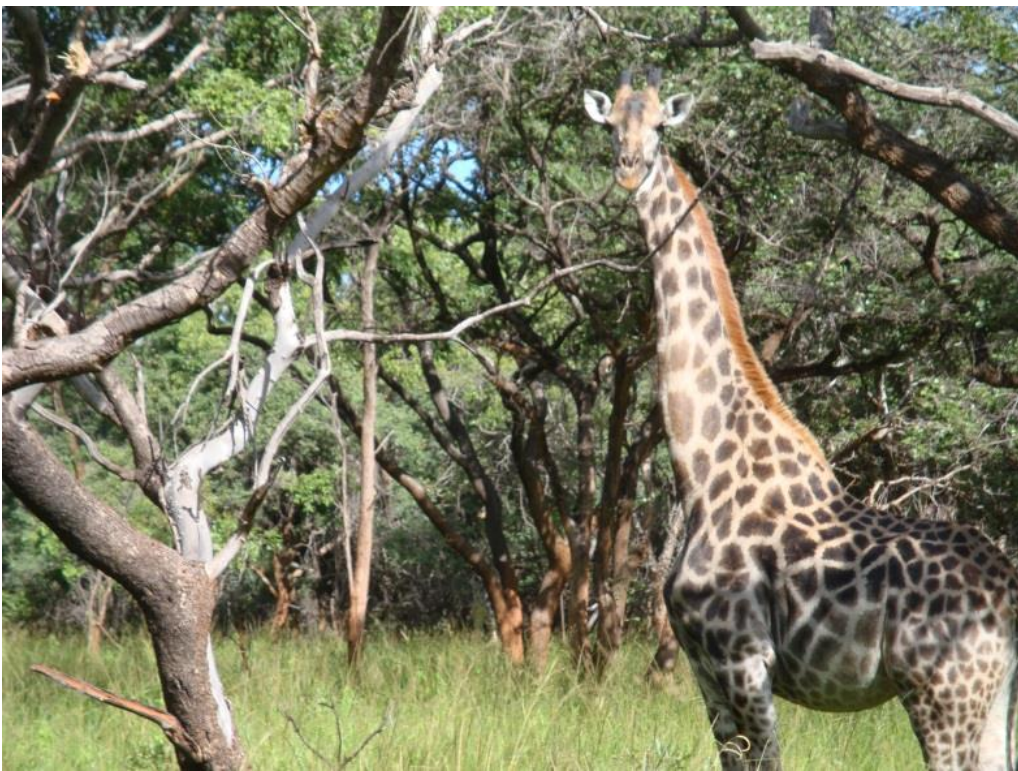
Kalimba reptile park – vhodné místo na grilování, kde jste obklopeni hady i krokodýly nevídaných rozměrů.

Sunday market v místě Kabulonga – místo, kde můžete nakoupit krásné dárky, vyráběné domorodci.

Lilayi lodge – krásné místo přímo v Lusace, kde je menší park se zvířaty a lze si za přijatelnou cenu zaplatit projížďku parkem. Také je zde milé prostředí, ubytování a restaurace, kde skvěle vaří. K dispozici je bazén ke koupání.

Tiffanys canyon – resort na přespaní, poměrně luxusní hotel u kaňonu, kde se dá koupat v krásně čisté vodě

Práce

Práce probíhala v komunitě každý všední den v jednom z nejchudších míst Lusaky zvané Chibolya.

Do práce jsme chodily na půl desátou, někdy později a někdy dříve. Podle toho, jak bylo potřeba, někdy i s ohledem na počasí či dopravě, která bývala často mohutná.

Škola začínala ráno a končila kolem 12 hodiny. Odpoledne od 14 hodin probíhaly různé volnočasové aktivity, jako je netball, čtení, box, akrobacie. S kolegyní jsme zavedly volejbal, badminton, kroužek kreslení mimo jiné i rozmanité české hry. Pokud do Njovu přinesete něco nového, máte zde otevřené možnosti ke všemu, co vymyslíte a nebojte se nové aktivity zrealizovat.

Měsíc duben byly prázdniny, a tak jsme s dětmi hrály různé hry nebo jsme si povídali.

Nakonec přijdete na to, že samotné vzdělávání není takovým přínosem jako samotné bytí s dětmi. Většina z nich rodičovskou ani mateřskou péči nikdy nezažila a bylo vidět, že postrádají i samotné objetí.

Místní obyvatelé jsou nesmírně přátelští, laskaví a mírumilovní. Nikdy se nebojte říct o pomoc, oni vám jí i tak budou nabízet, než se stihnete zeptat. Muži se zde k ženám chovají s nesmírnou úctou a respektem.

Dobrodružství budete zažívat každý den, v Zambii postačí maličkost.

Tato stáž pro vás bude obrovským přínosem do života. Žádné centrum v České republice vám nedodá tolik optimismu a chutě do života jako Njovu. Změníte pohled na svět.

Budete si také muset zvyknout na nelehké situace, které vás budou provázet každodenním životem v Zambii. A to jsou prosby o jídlo, adopci, práci či stadium.

Bude pro vás těžké přenést se přes to, že nebudete schopni pomoci všem.

Pocity budou jako na houpačce. V jednu chvíli vám bude do pláče, až uvidíte, o jakých podmínkách, a o jak malém množství jídla a vody na den, se dá přežít.

V protikladu s tím je úžasné vnímat, že i přes všechny těžkosti, se lidé dokáží radovat z maličkostí. Denně úsměvy na tváři. Jakoby své těžkosti zakrývali vírou v Boha, tancem a zpěvem.

Zambie, země, která vás naučí trpělivosti, skromnosti a pokoře

Základní fráze v Nyanje

Jak se máš/te? – M/uli bwanji?

Jsem z České republiky - nina choka ku Czech

Mám tě rád(a) - Nikukonda

Těší mě.. – Chawama kumana

Já jsem.. - Ndine

On je.. – Ni

Dej mi.. “Ni pase

Kolik stojí.. (How much) - Nizingati

Jdu domů - Najenda ku nyumba

Dobré ráno - Mwauka bwanji

Dobrou noc - Mugone bwino

Můžu se zeptat? - Nifunseko

Jaké je Tvé jméno? - Ndiwe da?

Užij si to - Venze vawama

Dobrou chut' - Vawama

Kolik je hodin? - Ni ntawi bwanji?

Kde je.. ? - Chilikuti/Alikuti(clovek)..?

Pojď sem! - Bwelakuno!

Děkuji/prosím - Zikomo

Běloch - Mzungu

